7/947

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Ankara

Sayı : B.15.0.APK.0.23.300- 1464
Konu : Yazılı Soru Önergesi

27 AGUSTOS 2003

13786

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: T.B.M.M. Başkanlığı'nın 21.07.2003 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/947-2574/ 9793 sayılı yazısı.

Konya Milletvekili Sayın Atilla KART'ın tarafıma tevcih ettiği 7/947-2574 esas no'lu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğünün 99'uncu maddesi gereği, Maden İşleri Genel Müdürlüğü ve ETİ Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'nden alınan yazılı bilgi doğrultusunda cevaplandırılarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Mehmet Hilmi GÜLER
Bakan

EKLER :
EK 1- Önerge Cevabı (7 Sayfa)

DAĞITIM :
Gereği : T.B.M.M. Bşk.
Bilgi : Başbakanlık

7/947

KONYA MİLLETVEKİLİ SAYIN ATİLLA KART'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/947-2574)

- Yazılı soru önergemize verilen ilgi cevapta;

Seydişehir Alüminyum Tesislerinin işletme süreci ve modernizasyonuyla ilgili bilgiler verilerek; modernizasyon projesi gerçekleşmese dahi, yakın gelecekte tesisin kapanmasının söz konusu olmadığı ve tesise yabancı ortak bulunması veya özelleştirilmesi için yapılmakta olan herhangi bir çalışmanın mevcut olmadığı bildirilmiştir.

- ilgi cevaptan sonra gelişen olaylar karşısında, aşağıdaki hususların yeni bir soru önergesine konu yapılması gereği doğmuştur;

Soru 1 :

Eti Holding (Eti Bor A.Ş. -Eti Alüminyum A.Ş. ve Eti Zeolit A.Ş.'yi kapsayacak şekilde), IMF ile imzalanan stand-by anlaşmasında, özelleştirilmesi planlanan kurumlar arasına alınmış mıdır? Veya IMF ile olan ilişkilerin dışında, özelleştirme yolunda herhangi bir çalışma söz konusu mudur?

Cevap 1:

Hükümetimizin Acil Eylem Planı'nda EDP-60 kod no ile yer alan Bor Araştırma Enstitüsü kurulmuş olup, yine Acil Eylem Planı'nda EDP-61 kod no ile yer alan Bor İşletmesinin Özerk Bir Yapıya Kavuşturulması konusundaki çalışmalar da sürdürülmektedir.

ETİ Alüminyum A.Ş.'nin Özelleştirme kapsamı ve programına alınmasına dair Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı 14 Ağustos 2003 tarih ve 25199 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Soru 2 :

Danıştay'ın, bor madenlerinin devlet tekelinde olmasını, Rekabet Kanununa ve hukuka aykırı bulmayan kararına ve bunun yanında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın, bor madenlerinin devlet eliyle işletilmesi, hem yasal hem de Türkiye'nin çıkarları için bir zorunluluktur." yolundaki yayın ve uygulamalarına rağmen; Maden Kanunu Tasarısında, bor madeninin devlet tekelinden çıkartılması yolundaki gelişmeler karşısında; Bakanlık olarak nasıl bir uygulama ve tepki içinde olacaksınız?

Cevap 2 :

3213 Sayılı Maden Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı'nın TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda görüşülmesi esnasında, Bakanlığımca bor madeni ile ilgili yapılan düzenlemelerde, 3213 sayılı Kanunun 49. Maddesi "**Madde : 49** - 2840 sayılı Kanun hükümleri saklıdır. Bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra bulunacak bor madenlerinin aranması ve işletilmesi 2840 sayılı Kanun hükümlerine tabidir." şeklinde değiştirilerek, bor madenlerinde devletin tekel politikası korunmuştur.

Ancak, bor mineralleri için verilmiş ruhsat alanlarının, diğer madenler bakımından zengin rezervler içermesi mümkündür. Bu alanların aramalara açılması suretiyle belirlenebilecek rezervlerinin ülkemiz ekonomisi açısından taşıyacağı önem ortadadır. Bu nedenle, Maden Kanunu Tasarısı geçici 12. maddenin 4. ve 5. paragrafları ile ETİ Holding A.Ş.'nin bor sahalarında 5 yıl süreli arama yapması, bor bulunmayan alanları diğer madencilik faaliyetleri için terk etmesi, terk edilmiş alanlarda bulunacak bor tuzları rezervleri maden haklarının ETİ Holding A.Ş.'de kalması düzenlenmiştir.

Soru 3 :

Bor madeni ve boksit madeni rezervi bulunduğu tahmin edilen bölgelere, yabancı firmalar da dahil olmak üzere maden arama ruhsatı verilmiş midir?

Cevap 3 :

Bor ve boksit alanları ile ilgili yabancı firmalara verilmiş ruhsat bulunmamaktadır.

Ruhsatlı bor ve boksit alanları üzerine yasal olarak başka bir kişi yada firmaya maden ruhsatı verilmesi mümkün değildir. Maden Kanunu'nda bu ruhsat alanlarına bitişik ve olası bor yada boksit rezervleri olan alanlara Arama Ruhsatı verilmemesini gerektiren bir hüküm bulunmamaktadır.

Soru 4 :

Seydişehir Alüminyum Tesislerinin modernizasyonu için, Türk Eximbank'ın Rusya'dan alacağı olan 350 milyon doların kısmen mahsubu ve tesisi kuran Rusya'nın, modernizasyon projesini gerçekleştirmesi yolunda herhangi bir gelişme ve çalışma var mıdır? Tesisi kuran firma Nisan 2003 tarihinde Eti Holding A.Ş.'ye yazılı olarak başvurup, yukarıda sözü edilen önerisini iletmiş midir? Son derece uygun ve gerçekçi şartlar içerdiği haricen öğrenilen bu

öneri hakkında bugüne kadar nasıl bir uygulama yapılmıştır? Bu yolda yapılan çalışmalar hangi aşamadadır?

Cevap 4 :

Tesislerin kuruluşunu gerçekleştiren Rus şirketi, VAMI Enstitüsü Türk-Rus hükümetler arası 5. dönem karma ekonomik protokolü doğrultusunda tesislerde 2002 yılında incelemelerde bulunarak tesislerin modernizasyonu ve tevsii için bir Teknoekonomik çalışma hazırlayıp Eti Alüminyum A.Ş. Genel Müdürlüğü'ne teslim etmişlerdir.

Daha sonra teknik bir Türk heyeti Rusya'da modernizasyon yapılan bir alüminyum fabrikasında inceleme yapmış ve olumlu izlenimler elde etmiştir.

Rus tarafı modernizasyon bedelinin, Türk Eximbank'ın Rusya'dan alacağının bir kısmından karşılanabileceği hususunda Rus Maliye Bakanlığına müracaat edeceklerini bildirmiştir. Rus Maliye Bakanlığı'nın konuya olumlu yaklaştığı yönünde görüş beyan etmişlerdir.

Seydişehir Alüminyum Tesislerinin Modernizasyonu projesinin, 5. Türk-Rus Ortak Enerji Çalışma Grubu Toplantısında ele alınması planlanmış, ancak toplantı gerçekleşmediği için görüşülememiştir.

Soru 5 :

"**Sual Holding**" firmasının veya başka herhangi Amerika-Rus ve Kazak firmalarının. Seydişehir Alüminyum Tesislerinin modernizasyonu için herhangi bir girişimleri olmuş ve bu yolda görüşmeler yapılmış mıdır? Olmuşsa temel şartları nedir?

- Yine **Çin firmasıyla benzer görüşmeler** olmuş mudur? Bu görüşmelerde ne gibi bir gelişme sağlanmıştır? Bu görüşmelerde Seydişehir Alüminyum Tesislerine yönelik olarak ve münhasıran "**elektrik santrali kurma**" yolunda ayrıca öneride bulunulmuş mudur?

- İngiliz-Avustralya kökenli **US Borax, Citibank Venture Capital, Park Holding, Avrasya Metal firmalarının;** gerek özelleştirmeye ve gerek modernizasyona yönelik herhangi bir önerileri olmuş mudur? Bu yolda görüşmeler yapılmış mıdır?

- Aluchem ve Eurasya isimli Kazak firmasının ve Sual firmalarının Seydişehir'de incelemeler yapıp, kendilerine maliyet bilgilerini de içeren ve özünde **"ticari sır"** niteliğinde olan bilgilerle birlikte, bilanço fotokopileri verilmiş midir?

Cevap 5 :

Amerikan "Aluchem Inc", Rus "Sual Holding" ve Kazakistan "Eurasian Industrial Association" firmaları Seydişehir Alüminyum Tesislerini ziyaret etmişler ve incelemelerde bulunmuşlardır. (Nisan-Mayıs)

-Çin Ankara Ticaret Ateşesi Sn. Wang Guiging ile Eti Alüminyum A.Ş. Genel Müdürü Sn. Mehmet ARKAN aşağıda belirtilen konularda görüşmüştür.

- Yerinin Eti Alüminyum A.Ş. tarafından belirlenmesi şartı ve finansmanının tamamının Çin Eximbank'ı tarafınca karşılanacak bir hidroelektrik santralının kurulması,

- Çin'in Dünyada önde gelen alüminyum üreticisi olduğunu, yaklaşık 5 milyon ton/yıl alüminyum ürettiklerini, bunun da büyük bölümünü modernize ettikleri tesislerde ürettiklerini, yeni tesislerin inşasının devam ettiğini, Seydişehir Tesislerinin Modernizasyonunun yine Çin Eximbank'ı tarafından karşılanacak şekilde bir çalışma yapabileceklerini bildirmişlerdir.

- Ayrıca, Eti Alüminyum A.Ş. Genel Müdürü Çin'deki tesisleri görmeye ve SAMI diye adlandırılan enstitülerini görmek üzere Çin'e davet edilmiş, bunun yanısıra Çin'den gelecek olan bir uzman heyetin Seydişehir Alüminyum Tesislerini ziyaret etmek istediklerini bildirmişlerdir.

- Amerikan "Aluchem Inc", Rus "Sual Holding" ve Kazakistan "Eurasian Industrial Association" firmalarına Eti Alüminyum Tesislerindeki incelemeleri esnasında ticari sır sayılacak mali bilgiler verilmemiş, mevcut ve bilinen teknolojik konularda görüş alışverişinde bulunulmuş olup, bu bilgiler Eti Alüminyum AŞ'nin üyesi bulunduğu ve diğer dünya tesisleri hakkında bilgilendirildiği uluslararası kuruluşların da yayınlarında bulunabilen bilgilerdir.

- US Borax, Citibank Ventura Capital, Park Holding Firmalarının Seydişehir Alüminyum tesisleriyle ilgili talepleri konusunda bilgimiz mevcut değildir.

Soru 6 :

Eti Holding'in bağlı ortaklığı olarak ve çevre uyumlu deterjan hammaddesi üretmek amacıyla kurulan Eti Zeolit A.Ş.'nin faaliyetleri hangi aşamadadır? Şimdiye kadar yapılan ve bundan sonra yapılması düşünülen faaliyetler nelerdir?

Cevap 6:

Eti Zeolit AŞ'nin 2000 yılında İştirak Statüsünden Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün Bağlı Ortaklığına dönüşmesi neticesinde, Sentetik Zeolit Projesi'nin Ortaklar Anlaşması ve Eklerinin Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü Ana Statüsü, Satın alma ve İhale Yönetmeliği ile diğer Yönetmeliklere göre yeniden tadil edilmesi gereği ortaya çıkmış, ancak Yabancı Ortaklar ile yapılan görüşmelerden olumlu bir sonuç alınamamıştır.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun hazırladığı Eti Zeolit A.Ş.'nin 2001 yılı Denetleme Raporunda "Şirketin geleceğine yönelik belirsizliklerin ve kamuya olan külfetin devam ettiği dikkate alınarak, 2001 yılı İvedi Durum Raporunda yer alan hususların bir an önce yerine getirilmesini teminen Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı nezdinde girişimlerde bulunulması temenni edilmiştir."

02.07.2002 tarihinde, Hazine Müsteşarlığı KİT Genel Müdürü DPT Müsteşarlığı yetkilileri, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başdenetçisi, Eti Holding A.Ş. Genel Müdürü, Eti Zeolit A.Ş. Genel Müdürlüğü yetkilileri ve Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün ilgili Daire Başkanlarının katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda; Eti Zeolit A.Ş.'nin % 85 oranındaki Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü hisselerinden belirli bir miktarının özel sektörde yer alan deterjan firmalarına teklif edilmesi ve bunun gerçekleşmesi durumunda Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü, şirketteki hisse payının %50'nin altına indirilerek ortaklık yapısının iştirak statüsüne dönüştürülmesi ve projenin özel sektör ortaklığı ile gerçekleştirilmesi yönünde bir görüş ortaya çıkmış ancak bu yöndeki çalışmalardan olumlu bir sonuç alınamamıştır.

Bu gelişmelerin ardından Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu'nun, 13.01.2003 tarih ve 191/11 sayılı Kararı ile Seydişehir Sentetik Zeolit Projesinin son durumunun Hazine Müsteşarlığı'na bildirilmesi kararlaştırılmıştır.

Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu'nun aldığı bu karar doğrultusunda, konunun incelenmek ve Seydişehir Sentetik Zeolit projesinde bundan böyle Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'nce izlenecek yol konusunda Hazine Müsteşarlığı'ndan görüş sorulmuştur.

Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu'nda, Eti Holding A.Ş. ile bağlı ortaklıklarının 2000-2001 yıllarına ait hesap ve işlemlerinin görüşüldüğü 05.06.2003 tarihli toplantısında; Eti Zeolit A.Ş.'nin kapatılmasının verimlilik ve karlılık ilkeleri açısından uygun olacağı hususunu değerlendirmiş; bu çerçevede söz konusu kuruluşun kapatılmasının Başbakanlıktan ve ilgili Bakanlıktan talep edilmesine ilişkin bir temenni kararı alınmıştır.

Hazine Müsteşarlığı'nın, 27.06.2003 tarih ve 40348 sayılı yazısıyla Sentetik Zeolit Projesinde, bundan böyle Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'nce izlenecek yol ile ilgili olarak; "Mezkur projenin pazarlama ve karlılık yönlerinden ciddi riskler taşıdığı, Eti Zeolit A.Ş.'deki kamu hisselerinin özel sektöre satılması imkanının bulunmadığı, Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik durum çerçevesinde, kıt kaynakların daha öncelikli ve verimli alanlarda kullanılmasının daha uygun olacağı hususları dikkate alınarak, mezkur projenin sona erdirilmesinin Müsteşarlıklarınca uygun görüldüğü, ancak Eti Zeolit A.Ş.'nin "Şirket Ortaklar Anlaşmasında uluslararası tahkime imkan tanıyan hükümler bulunması sebebiyle, konunun çözüme kavuşturulmasında, öncelikle şirket ortakları arasında uzlaşmaya varılabilmesine yönelik görüşmeler yapılmasının yararlı olacağının düşünüldüğü" şeklinde görüş bildirilmiştir.

Bu arada, Eti Zeolit A.Ş. tarafından Seydişehir'de üretilmesi planlanan deterjan tipi sentetik zeolitin yurtiçi satış imkanlarının araştırılmasına yönelik olarak bir çalışma yapılması için Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün ilgili Daire Başkanlıklarından ve Eti Zeolit A.Ş. elemanlarından müteşekkil bir Komisyon oluşturulmuş ve bu çalışma neticesinde "Bu araştırma verilerine göre, görüşleri sorulan 20 firmadan sadece 3 tanesinin görüşlerini Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü ile paylaşması, ana deterjan üreticileri de dahil olmak üzere diğer 17 firmadan herhangi bir cevap alınamaması nedeniyle Türkiye Deterjan Endüstrisinde "deterjan tipi zeolit"in "builder" olarak kullanımının gerek şu andaki durum itibari ile gerekse gelecekte kullanılıp kullanılmayacağı veya kullanılırsa ne derece kullanılacağı konusunun belirsiz bir durum arz ettiği" sonucuna varılmıştır.

Eti Zeolit A.Ş.'nin kapatılması ile ilgili olarak TBMM KİT Komisyonu'nun temenni kararı doğrultusunda çalışmalar ve girişimler Eti Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'nce sürdürülmektedir.

Soru 7 :

Seydişehir Tesisleri içinde mevcut olan haddehaneye zorunlu yatırımlar yapılmayarak, haddehanenin çalışamaz ve üretemez hale getirildiği ve bu suretle merkezi Konya ve İstanbul'da bulunan bazı alüminyum firmalarına kiralanması için zemin yaratılmak istenildiği yolundaki iddiaların gerçeklik derecesi nedir?

Cevap 7 :

Seydişehir Alüminyum Tesisleri Haddehane Ünitesi piyasa taleplerine bağlı olarak üretim yapmakta olup, aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere son yıllarda hadde ürünlerine olan talepte bir durağanlık ve azalma yaşanmaktadır.

Fiili Satışlar:

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003/5.AY
14.926	15.595	15.273	12.078	11.168	13.429	3.206

Mevcut durumda hadde ürünlerine yeni yatırım gerektirecek yeterli talebin mevcut olmaması ve buna istinaden geçtiğimiz yıllarda tamamlanan soğuk hadde ünitesi, folyo ünitesi ve profil ünitesinin 1250 tonluk presin modernizasyonu dışında, ETİ Holding A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün yatırım programında haddehaneye yönelik kapsamlı bir modernizasyon yatırımı yer almamaktadır.